

اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی ایران

بررسی برخی از مشکلات موجود در بخش صنعت و ارائه پیشنهادات

ارائه دهنده: دکتر ابوالفضل روغنی

رئیس کمیسیون صنایع

۷ ماه ۱۳۹۹

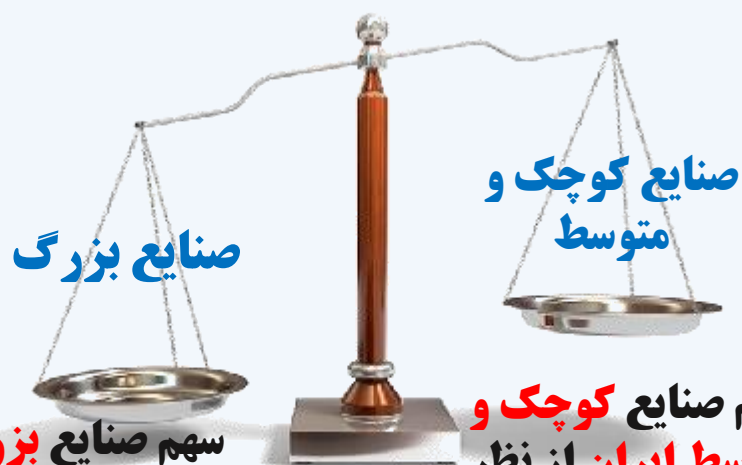
فهرست مطالب

- ۱- لزوم حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط
- ۲- مشکل تامین مواد اولیه مورد نیاز صنعت کشور
- ۳- مشکل تامین مالی بنگاه‌های تولیدی کشور
- ۴- مشکلات مدیریتی در تعامل با وزارت صمت

۱. لزوم حمایت از بنگاه های کوچک و متوسط

سهم ۷۹ درصدی صنایع کوچک و متوسط از کل اشتغال کشور

سهم صنایع بزرگ ایران از نظر پتانسیل های بالقوه صنعتی-تولیدی: ۲۰ درصد

سهم صنایع کوچک و متوسط ایران از نظر پتانسیل های بالقوه صنعتی-تولیدی: ۸۰ درصد

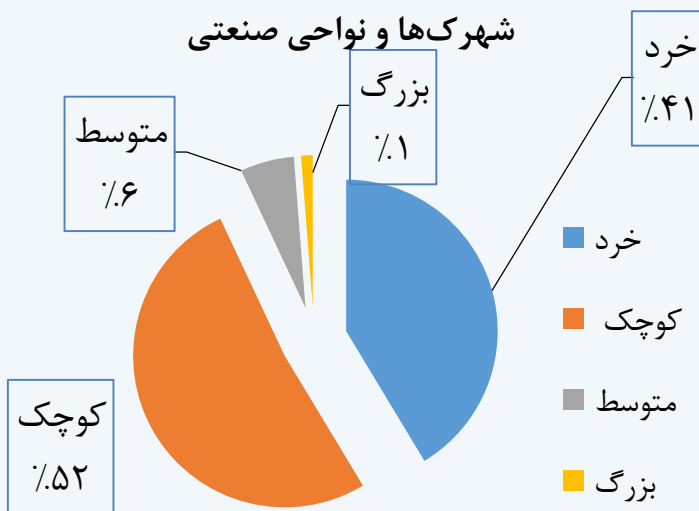
- صنایع بزرگ حدود ۲۰ درصد از پتانسیل های بالقوه صنعتی-تولیدی ایران را به خود اختصاص داده و ۸۰ درصد مابقی مربوط به بنگاه های کوچک و متوسط می باشد.
- سهم صنایع کوچک و متوسط از کل اشتغال در کشور حدود ۷۹ درصد می باشد.
- براساس آمار بانک مرکزی، در سال ۹۸ از مجموع ۹۷۴ هزار میلیارد تومان تسهیلات اعطا شده در سیستم بانکی تنها ۵۴ هزار میلیارد (کمتر از ۶ درصد) در اختیار بنگاه های کوچک و متوسط قرار گرفته است.
- نیاز به ایجاد خوشه تولیدی برای بهره گیری صنایع بزرگ از امکانات تولید بنگاه های کوچک و متوسط.
- لزوم ایجاد پایانه های صادراتی برای بازاریابی تولیدات در بازارهای مقصد.

۱. لزوم حمایت از بنگاه های کوچک و متوسط

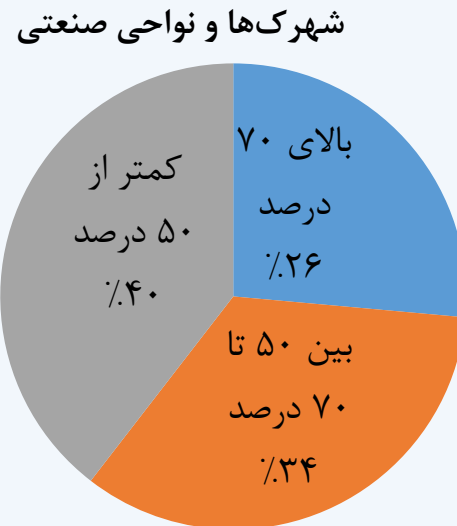
وجود مشکل کمبود زیرساخت آب، برق، مخابرات و ... در شهرک ها و نواحی صنعتی کشور به دلیل عدم تامین منابع مالی مورد نیاز دستگاه های خدمات رسان (وزارت نیرو ، وزارت ارتباطات و ...) از سوی سازمان برنامه و بودجه کشور در راستای اجرای ماده ۸۱ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات (۲) و همچنین ماده (۳) دستورالعمل ماده ۵۴ قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور جهت تامین خدمات زیربنایی تا ورودی شهرک ها و نواحی صنعتی.

بررسی وضعیت ظرفیت فعال واحدهای صنعتی به بهره برداری رسیده

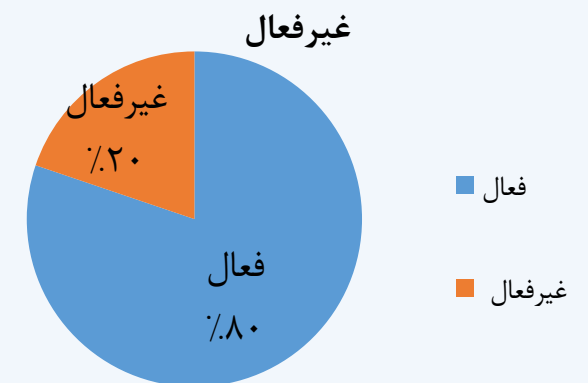
درصد تعداد واحدهای صنعتی مستقر در

ظرفیت تولید واحدهای صنعتی فعال در

درصد تعداد واحدهای صنعتی فعال

۱. لزوم حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط (برنامه‌های پیشنهادی همکاری مشترک اتاق با SIPO در راستای تقویت SMEها)

در زمینه توسعه بنگاه‌ها و فناوری:

- همکاری در تقویت شبکه سازی در صنایع کوچک در قالب برنامه‌های توسعه‌ای نظیر توسعه خوشه های کسب و کار
- همکاری در زمینه تجاری سازی ایده های برتر استارت‌آپی حوزه صنایع کوچک
- همکاری و تشویق صنایع تولیدی عضو اتاق در زمینه بهره‌مندی از برنامه های آموزشی سازمان و شرکتهای تابعه استانی
- همکاری در زمینه تعریف و انجام پایان نامه های تخصصی برای رفع مشکلات صنایع کوچک و شرکت‌های عضو اتاق بازرگانی

در زمینه توسعه بازار و صادرات:

- همکاری در زمینه اجرای پروژه نظام مبادلات پیمانکاری فرعی ایران (ISPX)
- همکاری در حمایت از بازدید یا اخذ غرفه در نمایشگاه‌های داخلی و خارجی صنایع کوچک و پذیرش و اعزام هیات‌های تجاری
- همکاری جهت انجام تحقیقات بازاریابی کاربردی بازار هدف صنایع کوچک
- حمایت از اخذ مجوزها، استانداردها و گواهینامه‌های ملی و بین‌المللی برای کالا/خدمات صنایع کوچک
- همکاری در زمینه استفاده از ظرفیت اتاق‌های مشترک جهت توسعه صادرات صنایع کوچک

۱. لزوم حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط (برنامه‌های پیشنهادی همکاری مشترک اتاق با ISIPO در راستای تقویت SMEها)

توسعه منابع مالی و سرمایه گذاری:

- همکاری در زمینه جذب سرمایه گذاری خارجی برای صنایع کوچک
- همکاری در توسعه روش‌های تامین مالی و فرصت‌های سرمایه گذاری در صنایع کوچک
- همکاری در راه اندازی مجدد واحدهای راکد در شهرک‌ها و نواحی صنعتی
- کمک به پذیرش SMEها در فرابورس

۱. لزوم حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط

(برنامه های پیشنهادی جهت طرح در لایحه برنامه پنج ساله هفتم توسعه و اجرای همکاری مشترک با ISIPO)

- کمک به ارتقا شرایط رقابت پذیری کسب و کارهای خرد، کوچک و متوسط به عنوان محرک و موتور توسعه متوازن منطقه‌ای در کشور از طریق:
 - تدوین قانون جامع حمایت از کسب و کارهای خرد، کوچک و متوسط.
 - تدوین سند توسعه خوشه‌های کسب و کار با محوریت سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران.
 - حمایت‌های ساختاری مالی و ترویجی با رویکرد توسعه خوشه‌ای و شبکه‌ای در توسعه کسب و کارها.
 - تقویت نظام مبادلات پیمانکاری صنعتی به منظور تقویت ارتباط کسب و کارهای کوچک با بزرگ.
 - تاسیس بانک توسعه‌ای کسب و کارهای کوچک و متوسط (SME Bank).
- حمایت از رفع نیازهای فناورانه صنایع کوچک و متوسط از طریق فناوران داخلی و خارجی.
- حمایت از ایجاد مراکز نوآوری، واحدهای تحقیق و توسعه و شتاب دهنده در خوشه‌های کسب و کار و رشته صنایع غالب، منطبق بر پتانسیل توسعه منطقه‌ای.
- استفاده از ظرفیت روسای اتاق‌های کشور در هیات مدیره‌ی شرکت‌های استانی به عنوان عضو غیر موظف.

۲. مشکل تامین مواد اولیه مورد نیاز صنعت کشور (راهکار پیشنهادی)

مثال واقعی

متوسط تولید سالانه فولاد در کشور حدود
۲۵ میلیون تن

میزان مصرف داخلی نیز بالغ بر
۱۲ تا ۱۳ میلیون تن

میزان صادرات فولاد در بهترین حالت
حدود ۷ میلیون تن

نتیجه: عرضه از تقاضا بیشتر – نیازی به
سیاست‌های مداخله جویانه نیست

بطور مشابه؛ کشور در بدترین شرایط حدود
۱/۵ میلیون تن مازاد در محصول کنستانتره
آهن دارد که می‌تواند با سیاست‌گذاری
اصولی صادر شود.

۱-۲- لزوم عرضه مواد اولیه در بورس کالا بدون سیاست‌های مداخله جویانه:

- بررسی‌ها نشان می‌دهد که شرکت بورس کالای ایران، زیرساخت‌های لازم برای تعیین میزان سهمیه‌ی هر مصرف‌کننده از مواد اولیه و تخصیص مواد اولیه و همچنین کشف قیمت محصول را دارد.
- این مهم نیازمند عدم دخالت در ساز و کار تعیین قیمت در بورس، عدم ایجاد کارتل و سازش میان تامین‌کننده‌ها و عرضه‌ی یکنواخت محصولات تولیدی در بازه‌های زمانی کوتاه مدت است.
- با عرضه در بورس شرایط صادرات تولید مازاد بر نیاز داخل توسط تامین‌کنندگان بدون هیچ مانعی در بازارهای جهانی نیز فراهم خواهد شد.

۲. مشکل تامین مواد اولیه مورد نیاز صنعت کشور (راهکار پیشنهادی)

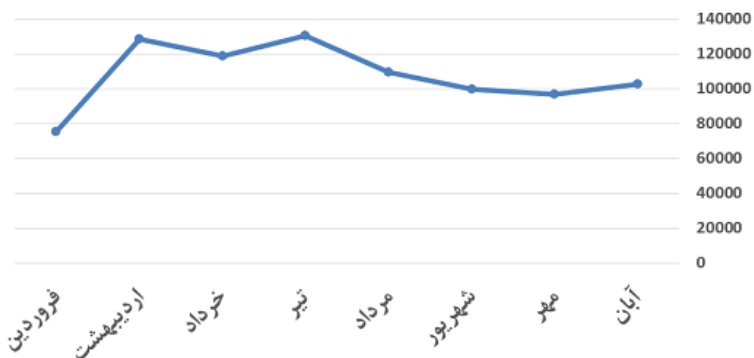
۲-۲- لزوم حذف معافیت مالیاتی صادرات مواد اولیه مورد نیاز صنعت:

- به دلیل معافیت مالیاتی صادرات، همواره مصرف کننده خارجی با مزیتی به اندازه نرخ مالیات در برابر مصرف کننده داخلی روبرو است. لازم است در خصوص نهاده‌های اولیه کالاهای میانی و واسطه‌ای، شرایط برابر برای تولیدکننده داخلی و خارجی حفظ و تولیدکننده داخلی از مزیت قیمتی معادل هزینه‌های حمل و نقل بهره‌مند شود. در اینصورت صادرات به انتهای زنجیره ارزش منتقل می‌شود. لازم است کالای تولیدی در هر بخش از زنجیره تولید مازاد نیاز داخلی بدون محدودیت و با تمامی مشوق‌ها قابل صادرات باشد.

۲-۳- ترخیص مواد اولیه رسوب یافته در گمرک های کشور:

- رسوب حجم بالایی از کالاها، شامل کالاهای اساسی و ملزومت خطوط تولید در گمرک های کشور به عنون سرمایه های ملی که آزادسازی آن سهم بالایی در تامین نیاز بازار و کاهش فشار تورمی عرضه و رفع نیاز خطوط تولید خواهد داشت.
- پیشنهاد سیاست‌گذاری در راستای تسهیل مسیر ترخیص مواد اولیه از طریق هماهنگی عملیاتی از سوی متولیان بانک مرکزی، گمرک و وزارت صمت.

تعداد پته های عبوری از گمرک در ماه های مختلف سال ۹۹
(کالای خارج شده از گمرک)

۳. مشکل تامین مالی بنگاه های تولیدی کشور

رتبه ایران در دسترسی بنگاه های اقتصادی به تسهیلات ۱۰۴

رتبهی ایران در زمینهی دسترسی بنگاه های اقتصادی به تسهیلات برابر با ۱۰۴ (چهار پله نزول در مقایسه با سال گذشته)

نبود نقدینگی و عدم دسترسی به منابع مالی، بزرگترین مشکلات پیش روی بنگاه های اقتصادی.

عدم توانایی منابع مالی دولتی و ردیف های بودجه تخصیصی در رفع مشکلات تامین مالی بنگاه ها.

شاخص رقابت پذیری ایران در سال: ۹۹

عدم دسترسی به بازار مالی مناسب و انحراف مالی از فضای تولید، منجر به تشکیل بازارهای غیر رسمی تامین مالی با نرخ های تا ۱۰۰ درصدی.

عدم استفاده از بازار سرمایه برای تامین مالی بنگاه ها

۳. مشکل تامین مالی بنگاه های تولیدی کشور (راهکار پیشنهادی)

۳-۱- لزوم افزایش سرمایه صندوق ضمانت صادرات و بانک توسعه صادرات:

- نقش مهم صندوق ضمانت صادرات و بانک توسعه صادرات، در تضمین و اطمینان بخشی به صادرات، فراهم شدن امکان و فرصت بیشتر برای فعالان اقتصادی جهت صدور خدمات فنی و مهندسی به کشورهای میزبان از طریق افزایش سرمایه این دو نهاد،
- افزایش سرمایه صندوق ضمانت صادرات و بانک توسعه صادرات منجر به افزایش ریسک پذیری صندوق و برداشتن گام بهینه در حمایت عملی از جهش تولید خواهد بود.

۳-۲- استفاده از اوراق سلف نفتی برای تامین مالی:

- پیشنهاد تامین مالی طرح های صنعتی کشور از محل فروش اوراق سلف نفتی بعنوان روشی کارآمد.

پیشنهاد اول

در دستور کار قرار گرفتن افزایش سرمایه صندوق ضمانت صادرات در شورای عالی توسعه صادرات غیرنفتی در سال ۱۳۹۸

افزایش سرمایه ۲۰۰ میلیون دلاری صندوق ضمانت صادرات در نیمه اول سال ۱۳۹۹

جمع سرمایه صندوق برابر با ۳۰۰ میلیون دلار

راهکار پیشنهادی: افزایش سرمایه صندوق ضمانت صادرات حداقل تا ۵۰۰ میلیون دلار

پیشنهاد دوم

سهم پایین بخش صنعت از تسهیلات مالی اعطایی شبکه بانکی

سهم پایین بنگاه های کوچک و متوسط از این تسهیلات

راهکار پیشنهادی: تامین مالی طرح های صنعتی کشور از محل فروش اوراق سلف نفتی

۴-۱- عطف به ماسبق شدن تصمیم‌ها:

- عطف ما سبق کردن تصمیمات، یکی از مهم‌ترین سیاست‌های بانک مرکزی است که باعث ایجاد گرفتاری برای فعالان اقتصادی و موجب وارد شدن شوک به تولیدکنندگان و صادرکنندگان کشور می‌شود.
- دو نمونه از دستورالعمل‌های مخل و وارد کننده شوک به فعالان اقتصادی:
 - ✓ پیمان‌سپاری ارزی بانک مرکزی در شهریورماه ۱۳۹۷ به ابتدای سال؛
 - ✓ تصمیم بانک مرکزی نسبت به ایفای تعهد ارزی صادراتی سال ۹۸ و مشخص کردن پایان تیرماه برای انجام این اقدام (تنبیه تولیدکنندگان)؛
- **پیشنهاد:** خواستار مشورت با بخش خصوصی و فعالان اقتصادی در راستای گرفتن تصمیماتی که عطف به ماسبق نشود و با ضمانت اجرایی همراه باشد. (اجرای ماده ۲ و ۳ و ۲۴ قانون بهبود مستمر)

بررسی تأثیر قیمت‌گذاری دستوری بر روی بازار خودرو و

رانت حاصل از قیمت‌گذاری دستوری خودرو حدود **۳۰ هزار میلیارد تومان** (بر اساس بررسی مجلس شورای اسلامی - گزارش تحقیق و تفحص از خودروسازان)

مطالعه موردی: خودرو پراید
رانت **۳۰ میلیون تومانی** قیمت‌گذاری دستوری پراید

راهکار دولت:

بکارگیری روش جدید قیمت‌گذاری خودروها

نتیجه:

آزادسازی قیمت ۵۰ درصد محصولات، توزیع رانت ادامه‌دار در مورد ۵۰ درصد مابقی

عدم منتفع شدن خودرو ساز و مصرف کننده نهایی - سود قابل توجه دلالتان و افراد دارای امتیاز ویژه - عدم تمایل تولید کننده به تامین مواد اولیه

۴-۲- قیمت‌گذاری دستوری: مطالعه موردی بازار خودرو

سیاست‌های مداخله جویانه شامل «قیمت‌گذاری دستوری»، «اعطای ارز ارزان» و «اجرای سیاست‌های تعزیراتی و کنترلی در سطح بازار»، زمینه را برای کاهش تولید و عرضه فراهم کرده که منجر به **اخلال در تأمین مواد اولیه مورد نیاز صنعت کشور** شده است.

مثالی از تاثیرات سیاست‌های مداخله جویانه دولت (مطالعه موردی: فولاد)

قیمت ورق فولاد در بورس کالا
حدود ۱۲ هزار تومان
(۲۹ مهر ۱۳۹۹)

قیمت ورق فولاد در بازار آزاد
حداقل ۲۲ هزار تومان
(۲۹ مهر ۱۳۹۹)

نتیجه:

اختلاف قیمت نزدیک به ۵۰ درصد و وجود
آمدن رانت و فساد

۴-۲- قیمت‌گذاری دستوری:

- بوجود آمدن **تقاضای کاذب** با قیمت‌گذاری دستوری کالاها پس از جهش ارزی اخیر،
- **عدم تمایل** تولیدکننده‌ی بالادست به **عرضه** در قیمت دستوری،
- تحقیقات نشان می‌دهد چه در شرایط باثبات و چه در شرایط پرنوسان اقتصادی، **قیمت‌گذاری دستوری** توانایی **کنترل نرخ تورم** را ندارد.
- بطورکلی ما حاصل مکانیزم عرضه محصولات با قیمت‌های از پیش تعیین شده، **توزیع رانت** به نفع افراد بانفوذ و **کاهش شفافیت** در بازار و **افزایش فساد** است.

۴-۳- عدم اجرای ماده ۲، ۳ و ۲۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار:

- براساس **ماده ۲**، دولت مکلف است در مراحل بررسی موضوعات مربوط به محیط کسب و کار برای اصلاح و تدوین مقررات و آیین نامه‌ها، نظر اتاق‌های بازرگانی، اصناف و تعاون را درخواست و بررسی کند.
- براساس **ماده ۳**، دستگاه‌های اجرایی مکلفند هنگام تدوین یا اصلاح مقررات و بخشنامه‌ها نظر تشکل‌های بخش خصوصی را استعلام کرده و مورد توجه قرار دهند.
- براساس **ماده ۲۴**، دولت و دستگاه‌های اجرایی مکلفند به منظور شفاف سازی سیاست‌ها و برنامه‌های اقتصادی و ایجاد ثبات و امنیت اقتصادی و سرمایه‌گذاری، هرگونه تغییر سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اقتصادی را در زمان مقتضی و قبل از اجرا از طریق رسانه‌های گروهی به اطلاع عمومی برسانند.

مساله اصلی این است که **ضمانت اجرای در این قوانین دیده نشده** که در صورت **عدم اجرای آنها** چه اقدامی باید انجام شود و **جبران ایجاد ضرر و زیان** وارده به فعالان اقتصادی به چه صورتی خواهد بود.

اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی ایران

با تشکر

امور کمیسیون های تخصصی

۷ دی ماه ۱۳۹۹